

Mankiewicz hil egin da

Zinemagilea Donostian izan zen iaz

Joseph Leo Mankiewicz zinema zuzendaria hil egin da bihotzekoak jota New Yorken 84 urte bete baino astebete lehenago. Mankiewicz Donostiako Zinemaldian izan zen iaz, eta bertara hurbildutako beste zenbait izarren modura, zuzendariak bere azkenak eman ditu donostiarren omenaldia jaso bezain pronto.

A. GOSTIN / DONOSTIA

Joseph Leo Mankiewicz heriotzarekin Hollywood klasi-koko azkenaurreneko dinosaurioa desagertu da gure ingurutik, eta Diego Galanen eskaerari Billy Wilderrek momentuz eze-za eman dionez, azken jenioak bizirik iraun dezake zenbait hila-betez Donostiako Zinemaldiak azken urteotan markatu duen kanposanturako bidetik urrun.

Edozein artistaren eskelak bere biografia errebasatzea eskatzen du halabeharrez, baina oraingó honetan, ariketa ia ezinezko bihurtzen da Mankiewicz-zen izaera ixil, egoskor eta barnerakoiaren kausaz. Hogeita bat urte eman ditu zinemaren mundutik kanpo 'Sleuth' maisulana egin zuenetik, eta tenore horretan New York inguruko baserrian autobiografia idazten egon dela aitortu du zuzendariaren zenbait lagunek. Ustezko autobiografia horrek hamaika tabu hautsiko lituzke bapatean, ordea, kazetariak gorrotatzeaz gainera —gaztetan ofizioan lanean aritu zen— hitz gutxiko artista izan baitzen.

Bere inguruan esandako guztiak zurrumurru hutsak besterik ez dira, beraz. 'Citizen Kane-ko' gidoia egin zuen Hermann anaia-aren eskutik iritsi zen zinemaren mundura, baina elkar ikusi ezinean ibili omen ziren urte mordoskan. Joan Crawford, Judy Garland eta Jean Simmonsekin

harreman «lizun» osoak izan zituela ere esan zuten, baina batek daki horrelakoak egia ote diren edo ez. Benetakoa da gutxienik 'Sorgin Ehizaren' garaian Cecil B. de Millek «gorritzat» jo zuela eta John Ford bere alde atera zela. Egiazkoa da, halaber, bere maitasun erlazio desberdinek hainbat arazo psikologiko eragin zituela bere bigarren emazteari. Eta egia da, azken buruan, prosaren printzerik handiena izan dela zinemaren historian.

AKTORE ZUZENDARI APARTA

Arrazionalismoaren porrotak, bizimodu amerikarraren kritikak, boterearen erabilerak eta denboraren iraganak osatu zuten bere filmografia. Aktore gehientsuenek ez zuten bere lan mekanismoa inoiz ametitu —Katharine Hepburnek txistua bota zion aurpegira 'Suddenly last summer' filmatu ondoren—, baina Bette Davis, Ava Gardner, Rex Harrison, Elizabeth Taylor edo Marlon Brando gutxitan egon ziren pantailan bere aginduetara bezain ondo. Moliere, Cervantes, Tennessee Williams eta, batez ere, Shakespeare maite zituen eta «teatrero» apelatiboa jaso zuen zentzurik txarrean mirespen horren ordainez.

Antzerkiak gezurra eta egia bereizteko arma eman zion eskura, arrakasta eta porrota isladatzeko aukera, baina antzerki horretatik zinema egin zuen, benetakoa zinema kamara disimulatuz. Bere gidioen energia eta dialogo-aren indarra ezin azal daitezke, hala nola bere perfekzionamendu teknikoa eta psikologia nekatua. Tituluak sobera daude: 'A letter to three wives', 'All about Eve', 'The bareffot contessa', 'Julius Caesar', 'Sleuth', 'Cleopatra'...

Bizi erdia utzi zuen azken obra honen filmaketan. Donostian laga du beste erdia eta, beharbada, 'All about Eve-ko' pertsonaien antzera, «gizateria mesprezatuz» hartu du azken arnasa.

Mankiewicz ez zuen pipa ahotik kentzen ezta ohera joateko ere.

Hil aurretik, Donostia

J.L.Z. / DONOSTIA

Donostiako Zinemaldia zinemagintzako izar handi askoren azken agerpen publikoaren gune bihurtzen ari da azken urteotan. Mankiewicz bezalaxe, Bette Davis, Anthony Perkins eta Klaus Kinskik ere Donostian eman zituzten euren bizitzetako azkenurren pausoak. Lehendik ere irabazia zuen 'heriotzaren atari' fama handitu egin zaio oraingoan Donostiako Zinemaldiari.

Irailaren 18an egin zuen Mankiewicz segurua asko bere azken agerpen publikoa izan zena,

Donostiako Maria Cristinan. «Garai bateko intimismoa eta sentiberatasuna galdu ditu zinemak», esan zuen orduan, eta «gaur egun bortizkeria, tiroak eta sexua nagusitzen» ari direla salatu. «Martxa honetan, gangster guztien bizitzak kontatuta izango dira laster, ez da bat bera ere geratuko kontatzeko», azaldu zuen.

Gidoilariaren lanaren garrantzia erreibindikatu zuen, bestalde, Mankiewicz, Donostiako agerpenean, gaur egungo zinemaren, askotan, gidoiak nolakoak izan behar duen erabakitzen dutenak platoko diseinatzaileak di-
rela salatuz.

Gizakumea eta bere ingurua

Carlos F. Herederoren 'J.L. Mankiewicz' liburutik hartuak dira, Mankiewicz-zen adierazpen hauek:

• Zineman, gidoia eta zuzendari-tza lana elkarrengandik ezin bereizi diren bi une dira. Beste era batera esanda, gidoi bat, izen hori merezi duen gidoilari batek egina bada, zuzendua dago idatzi orduko. Idazterakon, gidoilariak ikusi egin behar du idazten duena. Ez da nobela baten idazketa bezala... Horregatik dira hain gidoigile eskasak egile handi asko...

• Pertsonak beren inguruaren arduradun dira, baina inguruak ere berehalaxe erakusten du bere eragina pertsonengan. Adibidez, gure hiri handietako apartamentuak. Geuk sortzen ditugu apartamentuak baina azkenerako apartamentuak dira bertan bizi direnen forma moldatzen dutenak. Geuk sortzen dugu klase er-tain idiota bat, baina klase hau da gero idiotak sortzen dituen. Ezin da esan zer den lehena, gizakumea ala bere ingurua.

• Aktoreak ez badu jokatu behar duen rola ulertzen, berak esan behar duena eta nik esan nahi dudana, ezinezkoa izango da pentsamendu hori ikuslegoari helaraztea... Ikuslegoaren eskuhartze intelektuala baino, bere partaidetza emotiboa da nik bilatzen dudana, hori ere funtsezkoa baita. Horretarako, bere ahalmena eta ikuslegoa ondo ezagutzen duten aktoreak behar ditut... Alegia, ez zaidala axola aktore batek platon gainean negar egiten duen ala ez, hala behar denean ikuslegoari negar eginarazten baldin badio. Aktoreak nik lortu nahi dudana ulertu behar du, interpretatu eta proiektatu. Hori da bere egitekoa... Autoa txoferrarentzat denaren parrakoa da ikuslegoa aktorearentzat.

• Gidoilari eta zuzendari naizen aldetik, ez zait batere interesatzen rol maskulinoa. 'Arrak' areioarekin konparatu nahi du bere burua psikologikoki. Nire iritziz, horixe da borroka forma guztien artean irudimen eta interes gutxikoena. Bere xedea konkistatzea baino ez da, ondasun materialak, aberastasunak, herrialde etsaia, fabrika kate bat, emakume batzuk edo dena delakoa bereganatzea besterik ez du bilatzen.

EUSKARA IKASTAROAK

Otsaila - Ekaina
2, 4 eta 5 orduko ikastaroa
goizez - arratsaldez eta gauez

✓ Maila guztiak:

Alfabetatze eta EGA.
Irrale programa.

✓ Matrikula epea:

Urtarrilak 25 - Otsailak 8 bitarte.
Goizez 11etatik 13etara
Arratsaldez 18etatik 20etara

Fueros, 2-1. — Aduna 21 Kaleak
Tel.: 62 88 34 - 61 93 40

AEK Irungo Euskaltegia

Hizkuntza Eskola Ofiziala

BILBO

MATRIKULA LIBREAK

Bizkaiko ikasleak; herriotakoak izan ezik:

Leioa, Getxo, Berango, Sopela, Barrika, Plentzia, Gorliz, Urduliz, Lemoiz, Portugalete, Santurtzi (E.O.I. Getxo), Mallabia, Ermua eta Zaldibar (E.O.I. Eibar).

• Matrikula sobreak hartu: Otsailaren 8tik 19ra

• Orduak: 9-13 eta 15-19

• Matrikula burutu: Sobrean adierazitako egunean. 1990-91 ikasturtean hasi eta hizkuntza batean matrikulatutakoak ZIKLOKA, eta ez mailaka, matrikulatuko dira.

N.A.N. (DNI) guztiz beharrezkoa da

BILBOKO UDALA

AYUNTAMIENTO DE BILBAO

"JESUS ARANBARRI" BILBOKO UDAL KONTSERBATORIOA

OTSAILEKO APARTEKO AZTERKETAK

Hilaren 11an, osteguna, irekiko da matrikula otsaileko aparteko azterketak egiteko. Azterketa hauetara aurkeztu ahal izango dira libretik edo ofizialek doazen ikasleak aldeaz aurretik matrikula ofizialari uko egin badiote eta aurreko edo aurrekoetako ikasturteetan ekainean edo irailean aprobataz gabe, Oinarritzko edo Erdiko maila ama-

tzeko bat edo bi irakasgai gaiditu gabe badiutze.

Matrikulatze-orduak goizeko 9etatik 13etara izango dira. Lekua: "La Galea", Sorkunde k. 8.

Azterketa-egunak bertako iragarkitaulan adierazikodira.

KONTSERBATORIO BURUA

